

Eesti Arst vajab rahvusvahelist mõõdet

Andres Soosaar – Eesti Arst

Hoolimata järjest süvenevast spetsialiseerumisest iseloomustab teaduslikku meditsiini gigantne maailmavaateline ja metodoloogiline kokkulepe haiguste olemuse, diagnoosimise ja ravimise mõistmisel. See kokkulepe teeb võimalikuks küllaltki sujuva ja adekvaatse teineteise mõistmise nii erinevate erialade kui ka erinevate riikide meedikute vahel, on teinud võimalikuks ka uute teadmiste ja meetodite plahvatusliku kasvu ning meditsiini praktiliste võtete ühisesse kasutusse viimise üleilmses ulatuses. Meditsiini tormilises arengus on järjest suurenev roll usaldusväärsel, kiirel ja paindlikul erialasel kommunikatsioonil, mis võimaldab lühikese aja jooksul leida kvaliteetset infot, mis üldse on olemas ühe või teise lahendamist vajava probleemi kohta. Just sellest võimalusest lähtub ka tõenduspõhise meditsiini teooria ja praktika. Nii Eesti riik kui ka selle arstkond on maailma mastaabis väga väikesed, kuid samas on meie ühemõtteliseks eesmärgiks olla kindel osa teadusliku meditsiini globaalsest võrgustikust. Oleme juba harjunud kasutama selles süsteemis sisalduvat hästi korrastatud teavet. Kas aga oleme ise teinud kõik selleks, et Eesti meditsiini kogemus oleks kättesaadav kogu ülejäänud maailmale ning kogu oma mitmekesisuses ka meile endile? Küllap mitte.

Teadusliku kommunikatsiooni põhimõtted on tänapäeval järjest täpsemalt fikseeritud ning teadusliku tegevuse produktiivsust hinnatakse järjest enam

teadlaste avaldatud teadustööde alusel. Eesti arstiteadlasedki on oma töid üha enam avaldamas rahvusvahelise levikuga erialajakirjades, mis paratamatult tõstatab küsimuse nende motivatsioonist avaldada oma töid väikese keeleareaaliga, kuid ometi meie endi üldmeditsiinilises ajakirjas. Tuleb tunnistada, et just see autorite motivatsioon on kõige kriitilisem tegur heade perioodiliste meditsiiniväljaannete olemasoluks, sest ajakiri on ju üksnes vahend autorite loovuse ja ühiskonna huvide ühisosa realiseerimiseks. Toimetuse, väljaandja ja meditsiinkogukonna rolliks ja isegi kohustuseks on seda motivatsiooni parimal võimalikul moel realiseerida ja seeläbi ka kasvatada.

Foto. Andres Soosaar, Eesti Arsti uus peatoimetaja.

EESTI ARSTI KEERUKAD, KUID VÄLTIMATUD KOMPROMISSID

Esitatud missioonist tulenevalt on Eesti Arstki juba mõnda aega olnud keeruliste valikute ees, mida on ülevahtlikult kirjeldanud 2004. aastal ajakirja toimetuse liikmed Tiiu Tomberg ja Väino Sinisalu (1) ning 2007. aastal akadeemik Ain-Elmar Kaasik (2). Peatuksin siinkohal neist kahel asjaolul, mis vajavad ajakirja arendamisel kindlasti suuremat selgust.

Esiteks tuleb jätkuvalt otsida sobivat tasakaalu tiptasemel kitsa erialase teadusliku diskussiooni, laiahaardelise rahvusvaheliselt aktsepteeritud arstliku teadmise ja praktika esitamise ning ühiskonna jaoks aktuaalsete meditsiiniprobleemide tõstatamise vahel. Teisisõnu soovime ühelt poolt, et Eesti Arst oleks kõrgetasemeline rahvusvaheliselt aktsepteeritud teadusajakiri, kuid samas ka kasulik ja huvitav infoallikas nii arstiteadlastele ja üliõpilastele kui ka praktiseerivatele arstidele ning kolmandaks veel oluline foorum meditsiinisüsteemi võtmetemade arutamiseks. Kindlasti ei ole selle kompromissi leidmine lihtne, kuid esitatud kolme suundumust ajakirjas ühendab omal moel püüdlus kajastada neid kõiki vajaliku kvaliteedi ja usaldusväärsusega.

Teiseks lahendamist vajavaks küsimuseks on inglise keele kasutamise ulatus ajakirjas. Inglise keel on juba mõnda aega olnud universaalseks teaduskeeleks, mistõttu keelelisest isolatsioonist väljamurdmiseks peab Eesti Arst avaldatud materjali esitama teatud kujul ka inglise keeles. Seni oleme avaldanud inglise keeles üksnes uuringu- ja ülevaateartiklite kokkuvõtted, kuid ajakirja edaspidise arengu üheks võtmeküsimuseks on kindlasti see, kuidas suudame kaasata ajakirjast huvitatute ringi inglise keele alusel ka teiste riikide arste ja arstiteadlasi. Vaevalt, et ingliskeelsed artiklid hakkavad ilmuma Eesti Arsti paberversioonis, kuid üheks arvestatavaks võimaluseks on ajakirja veebiversiooni arendamine kakskeelsena, kus oleks võimalik täismahus kaastöid avaldada ka inglise keeles ja seeläbi paremini

lõimuda teadusliku meditsiini rahvusvahelisse informuumi.

LÄHITULEVIKU ETTEVÕTMISED

Ajakirja arendamise seisukohalt on väga tähtsaks tegevuseks ajakirjas avaldatu kvaliteedi jätkuv parandamine. Selle saavutamiseks pean väga oluliseks suurt tähelepanelikkust artiklite eelretsenseerimise protsessi ja toimetuse töö tõhustamise suhtes. Nüüdisajal on teadusväljaannete kvaliteedi tagamise absoluutseks nõudeks avaldatava teadusliku materjali hoolikas eelretsenseerimine, mistõttu loodan väga, et meie arstiteadlased ja kogemustega praktikud on valmis ka ajakirjale esitatud kaastööde retsensentidena selle kvaliteedile tõhusalt kaasa aitama. Sarnaselt teiste meditsiiniliste teadusajakirjadega soovib ka Eesti Arst, et avaldatud inimuuringud oleksid saanud eelneva kooskõlastuse vastavalt eetikakomiteelt ning ka korraldatud moodsa uuringueetika põhimõtete kohaselt. Samuti peaksid autorid oma töödes selgelt deklareerima oma võimalikke huvide konflikte või nende puudumist.

Ajakirja sisulise kvaliteediga seondub tihedasti ka vajadus murda välja ajakirja senisest õige isoleeritud asendist rahvusvahelisel meditsiiniajakirjade maastikul. Oleme alustanud tegevust, et ajakirja artiklid ja olemasolevad ingliskeelsed kokkuvõtted oleksid leitavad populaarsetes otsingumootorites ja andmebaasides, näiteks sellistes nagu Google Scholar ja Embase. Lähituleviku programmi kuulub kindlasti ka taotluste esitamine ajakirja kajastamiseks olulistest rahvusvahelistest teadusinfo andmebaasides, iseäranis USA riikliku meditsiiniiraamatukogu andmebaasis PubMed.

Et Eesti Arst on üldmeditsiiniline kuukiri, siis väljaande sisus on kindlasti oluline ka meditsiini erinevate valdkondade tasakaalustatud kajastamine. Oleks vägagi soovitatav, kui õnnestuks mõne aasta jooksul kajastada kõikide meditsiini valdkondade ja erialade olulisi probleeme. Selleks ootame erialade liidrite kriitilist pilku ajakirjas

ilmuvatele teemadele ning vajaduse korral ka initsiatiivi aktuaalsete probleemide kajastamisel. Et ajakirjal on pikk ja austusväärne ajalugu, siis tahaksime peatselt avada meenutusrubriigi, kus tuuakse lugejani taas mõni oluline aspekt ajakirja aastakümnete-tagusest artiklist, mida üritatakse asetada ka praeguse arstiteaduse konteksti. Kavatseme meie veebisaidil muuta kättesaadavaks ka ajakirja kõikide numbrite sisukorrad alates 1922. aasta jaanuarist.

Toimetusel on kavatsus senisest rohkem tähelepanu pöörata nendele rubriikidele, mis seovad operatiivsemalt arstiteaduse värsked seisukohad, meditsiinipoliitika ja kliinilise praktika ning annaksid ka vahetumat tagasisidet ajakirjas avaldatu kohta. See puudutab eeskätt rubriiki „Päevakorral“, kuid tagasisideks ja meie meditsiinis parasjagu toimuva reflekteerimiseks oleks väga kasulik, kui meil õnnestuks käivitada rubriik „Kiri toimetajale“, kus ajakirja lugejatel on võimalik avalikult oma seisukohti ühes või teises küsimuses väljendada.

On päris selge, et ajakohase üldmeditsiinilise teadusajakirja väljaandmine on vältimatult kollektiivne ettevõtmine, milles osaleb suur meditsiiniline kogukond ning toimetusel on selles suuresti koordineeriv ja realiseeriv roll. Seetõttu on ajakirja toimetus avatud kõikidele mõtetele ja ettepanekutele, kuidas ajakirja välja anda võimalikult heal tasemel. Mis puutub kaastöödesse, siis nagu senini, on teretulnud kõik teadusli-

kust meditsiinist lähtuvad kaastööd, mis vastavad ajakirja kehtestatud eesmärkidele ja nõuetele. Kindlasti on ajakirja sisuliseks raudvaraks jätkuvalt uuringuartiklid ning ülevaated meditsiini aktuaalsetest teemadest, samuti haigusjuhtude kirjeldused, mis võiksid ilmuda ajakirja igas numbris. Eesti Arstil on oluline jätkata eestikeelse meditsiinilise informatsiooni varamuna, olgu selleks teabeks näiteks meil loodud ravijuhendid, meditsiiniterminoloogia kollektsioonid või kroonika ja kirjeldused kõige tähtsamatest sündmustest Eesti meditsiinis. Vajalik oleks ka järjekindel meil ilmunud arstiteaduslike raamatute tutvustamine retsensioonide kaudu. Samuti väärib märkimist, et meditsiin on järjest vähem omaette isoleeritud valdkond, mistõttu ootame kaastöid ka meditsiini ja teiste distsipliinide piirialadelt, mis pakuvad huvi nii arstidele kui ka teistele meditsiiniga tegelevatele professionaalidele ja institutsioonidele. Kokkuvõttes soovime, et Eesti Arst oleks nii traditsioonilisi kui ka uusi meediavõimalusi kasutav usaldusväärne partner kõigile neile, kes on tõsiselt huvitatud meie meditsiini käekäigust.

andres.soosaar@eestiart.ee

KIRJANDUS

1. Tomberg T, Sinisalu V. Eesti Arst – üldmeditsiiniline teadusajakiri. Eesti Arst 2004;83(12):802–5.
2. Kaasik A-E. 85 aastat Eesti Arsti. Eesti Arst 2007;86(9):611–3.